

EDUARD VARGOVIĆ
Zavod HAZU Varaždin
hazu-vz@vz.t-com.hr

Primljeno: 12. 10. 2010.
Prihvaćeno: 25. 10. 2010.

GLAZBA I GLAZBENA BAŠTINA U IZDANJIMA ZAVODA ZA ZNANSTVENI RAD HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U VARAŽDINU 1983.- 2009.

Glazba je arhitektura duha! - A. Mohorovičić

Autor na pregledan način daje prikaz tekstova o glazbenoj baštini Varaždina i šire koji su tiskani u izdanjima Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije u Varaždinu.

UVOD

Zavod za znanstveni rad Hrvatske akademija znanosti i umjetnosti djeluje u Varaždinu od svog osnutka 1983. godine. U svom programskom opredjeljenju kako ga je formulirao njegov utemeljitelj i voditelj akad. Andre Mohorovičić jasno je zapisano:

„Zavod inicira, organizira, koordinira i obavlja znanstvena istraživanja u Varaždinu i njegovom gravitacijskom prostoru... organizira znanstvene skupove, savjetovanja i rasprave o pojedinim temama... Zavod će objavljivati rezultate znanstvenoistraživačkog rada u odgovarajućim edicijama.“ (članak 4. Sporazuma¹).

Akad. Andre Mohorovičića napisao je u Predgovoru prvog broja časopisa “Radovi” (1986.): “S namjerom poticaja i ubranog daljnjeg rada pristupilo se osnivanju Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu kojemu je zadatak da doprine se okupljanju postojećih znanstvenih i stručnih kapaciteta koji gravitiraju obradi tema s područja sjeverozapadnog dijela Hrvatske.”

¹ Samoupravni sporazum o radu i djelovanju Zavoda za znanstveni rad istraživačkog centra Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu, Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin, Varaždin, 1986.

Istraživanja glazbene baštine je zapravo ostvarivanje tih ideja akademika Andre Mohorovičića.

Djelujući i potičući znanstvenoistraživački i izdavački rad Zavod je u proteklom razdoblju okupio veliki broj suradnika na svim područjima ljudskog djelovanja i tiskao više od 40 knjiga o Varaždinu.

Značajnu pozornost u svojim planovima znanstvenoistraživačkog i nakladničkog djelovanja Zavod je usmjerivao istraživanju glazbene baštine. U prilogu koji slijedi vidljivo je već iz samog popisa koliko se pažnje pridalo jednom iznimno važnom segmentu naše kulturne baštine – glazbi. Gotovo 40 autora u 52 autorskih priloga uspješno je prikazalo vrijednosti glazbenog života Varaždina (i ne samo Varaždina).

U tom razdoblju Zavod je organizirao nekoliko znanstvenih skupova posvećenih glazbenoj baštini. Od tada je to trajna i iznimno važna suradnja Zavoda s Varaždinskim baroknim večerima.

Teme su tih skupova bile:

1. „Glazbena baština naroda i narodnosti Jugoslavije“, Varaždin, 26.-27. 09. 1988.
2. „Proučavanje glazbenog baroka“, Varaždin, 29.- 30. 09. 1990.
3. „Glazbena baština baroka“, Varaždin, 27. 11. 1992.
4. „25 godina Varaždinskih baroknih večeri“, Varaždin, 7. 10. 1995.
5. „Vinko Jelić i njegovo doba“, Varaždin, 4. 10. 1996.
6. „200. obljetnica rođenja znamenitog varaždinskog gitarista i kompozitora Ivana Padovca“, Varaždin, 29. 09. 2000.
7. Predavanje: „Ivanu Lukačiću u spomen, u povodu 350. obljetnice smrti, Varaždinske Toplice, 30. 09. 1998.
8. „Glazba u djelima pavlina“, Lepoglava, 12.. 09. 1998.

I ove godine održao se tematski međunarodni znanstveni skup: „**Barokna glazba –jučer, danas, sutra**“, **Varaždin, 29. 09. 2010.**

Uz pregled znanstvenih skupova, okruglih stolova i predavanja, dajemo popis radova u izdanjima Akademijinog Zavoda u Varaždinu, kao jedan prilog, ali i poticaj za nova istraživanja.

1. ZBORNICI

Istraživanja posvećena glazbi i glazbenoj baštini objavljena u dva najvažnija i najveća izdanja Zavoda. To su:

1.1. Varaždinski zbornik, Varaždin 1983.

1.2. 800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209. - 2009., Varaždin 2009.

Prvi zbornik je rezultat održanog znanstvenog skupa u povodu 800 obljetnice prvog spominjanja imena Varaždin (1181.-1981.)

Drugi zbornik je tiskan uz znanstveni skup *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209.-2009.*

U prvom zborniku objavljeni su radovi vezani za glazbu i glazbenu baštinu, i to:

1.1.1. Ladislav Šaban: *Glazba u franjevačkom samostanu u Varaždinu*

1.1.2. Stanislav Tuksar: *Nazivlje glazbenog instrumentarija u Gazofilaciju (1740) Ivana Belostenca*

1.1.3. Andrija Tomašek: *Pjevačka društva kao faktor muzičke kulture Varaždina*

1.1.4. Zdenka Weber: *Uloga radničke klase u razvoju glazbene kulture Varaždina*

U drugom zborniku objavljeni su radovi i to:

1.2.1. Davor Bobić / Dragica Vitez: *Od slobodnog kraljevskog grada do grada glazbe i 39. Varaždinskih baroknih večeri*

1.2.2. Zdenka Weber: *Glazbene svečanosti hrvatske mladeži (1975.-2007.). Pola stoljeća glazbenih uspjeha tisuća mladeži*

2. EDICIJA RADOVI

Stalna godišnja edicija *Radovi* Zavoda koja obuhvaća sva znanstvena i umjetnička područja posvećuje dužnu pažnju glazbi i glazbenoj baštini. Iz suradnje Zavoda s Varaždinskim baroknim večerima nastala je ideja da se Zavod prihvati istraživanja glazbene baštine Varaždina. Naime, u sklopu programa Varaždinskih baroknih večeri bilo je pojedinačnih istraživanja glazbene baštine akademika Lovre Županovića, pa je dogovoreno da se Zavod prihvati organizacije tih istraživanja i da ih objavi u svojim edicijama. Presentacija tih istraživanja u pravilu se veže uz Varaždinske barokne večeri.

2.1. U *Radovima 3/1989.* objavljeni su tekstovi šestoro autora i to:

2.1.1. Marija Bergamo: *Glazba rubnih područja*

2.1.2. Andrija Tomašek: *Slavenstvo-jedna od idejnih orijentacija u djelu Franje Ksavera Kuhača*

2.1.3. Jože Sivec: *Italijanska opera v Ljubljani v obdobju klasicizma*

2.1.4. Davor Merkaš: *Odakov op. 1 u kontekstu skladateljeva stvaralaštva na području komorne glazbe*

2.1.5. Rozina Palić-Jelavić: *Doprinos Krste Odaka duhovnoj glazbi*

2.1.6. Mirna Polzović: *Simfonija Jadrana – Odakov hommage rodnoj Dalmaciji*

2.2. Već u slijedećom broju edicije *Radovi 4-5* iz 1991. godine imamo pet tekstova iz područja glazbe. To su:

2.2.1. Danilo Pokorn: *Slovenski skladatelj Jakob Zupan*

2.2.2. Tomaž Faganel: *Psalmske skladbe Janeza Krstnika Dolarja*

2.2.3. Katarina Livljanić: *Nepoznati rukopisni procesional u kontekstu procesionalnih obrednih priručnika zagrebačke stolnice s kraja 17. st. i prve polovice 18. st.*

2.2.4. Zoran Krstulović: *Sljedovi baroka u misi st. Floriana Leopolda Ferdinanda Schwerdta*

2.2.5. Zdenka Weber: *Povijesni značenja „Varaždinskog skladateljskog kruga“*

2.3. U *Radovima 6-7* iz 1994. objavljen je jedan rad i to:

2.3.1. Katarina Bedina: *Pomen jezuitskega glazbenog dela v preboju baročne miselnosti na Slovenskem*

2.4. Edicija *Radovi 10-11* koja je tiskana 1998. posvećena je 85. obljetnici života akademika Andre Mohorovičića, voditelja našeg Zavoda. U tom broju tiskani su tekstovi sa znanstvenog skupa kojim je 1995. obilježena 25 godišnjica osnivanja Varaždinskih baroknih večeri. To su radovi:

2.4.1. Lovro Županović: *Dosadašnji prinos Varaždinskih baroknih večeri istraživanjima hrvatske glazbene baštine i izvođenja djela iz razdoblja glazbenog baroka*

2.4.2. Dada Ruža: *Stanje povijesne izvodilačke prakse u hrvatskom glazbenom životu i perspektive Glazbene škole u Varaždinu na tom području*

2.4.3. Vladimir Šćedrov: *Značenje Varaždinskih baroknih večeri za Glazbenu školu u Varaždinu, njezin rad, njezino mjesto u kulturnom životu grada*

2.4.4. Stjepan Sraka: *Glazbena škola Varaždin – bogata tradicija u službi budućnosti*

2.4.5. Zdenka Weber: *Varaždinske barokne večeri-sličnosti i razlike sa svečanostima barokne glazbe u Njemačkoj (korespondencija s Europom)*

2.5. U *Radovima 16-17* iz 2006. koji je posvećen 80 godišnjici akad. Miroslava Šicela, voditelja našeg Zavoda objavljena su dva rada:

2.5.1. Lovro Županović: *Izvori za glazbeni barok Varaždina*

2.5.2. Dubravka Franković: *O glazbi i glazbenicima u leksikografskom radu Ivana Kukuljevića Sakcinskog*

Potrebno je naglasiti da je edicija *Radovi* Zavoda u Varaždinu od broja dostupno na portalu *Hrčak* Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Vlade Republike Hrvatske

2.6. *Radovi 19/* 2008. U tom broju objavljeni su tekstovi kojima se obilježava 180. obljetnica Glazbene škole u Varaždinu 1828.-2008. Objavljeni su radovi:

2.6.1. Jagoda Martinčević: *Hrvatska primadona Ruža Pospiš Baldani*

2.6.2. Ljerka Perči: *Prilog poznavanju glazbenog života Varaždina od 1827. do 1842. godine*

2.6.3. Vjera Katalinić: *Glazbena škola Varaždin – poticaji i inspiracija*

2.6.4. Marijana Pintar: *Muzika ne poznaje granice: Marijan Zuber*

2.6.5. Janja Gašpar: *Razgovor s Nadom Puttar- Gold*

2.6.6. Hrvoje Beban: *Razgovor s Višnjom Mažuran*

2.6.7. Nina Jukić: *Razgovor s Tomislavom Mužekom*

2.6.8. Marijana Pintar: *Djelovanje Josipa Vrhovskog s posebnim osvrtom na varaždinsko razdoblje – jedan prilog uz razgovor*

2.6.9. Klaudija Đuran: *Glazba u Uršulinskoj pučkoj i višoj djevojačkoj školi u Varaždinu*

2.6.10. Dada Ruža: *Glazbena škola u Varaždinu kao nositeljica kontinuiteta glazbenog života grada u posljednjem razdoblju svojeg djelovanja (1936.-2008.)*

2.7. Zadnji broj edicije *Radovi 20* iz 2009. objavljuje izvrsnu studiju o Juliju Bajamontiju:

2.7.1. Ivana Tomić Ferić: *Julije Bajamonti (1774.-1800.) – između glazbene teorije i prakse*

3. POSEBNA IZDANJA

Osim edicije *Radovi* Zavod je tiskao i posebna izdanja koja su rezultat znanstvenoistraživačkih i izdavačkih programa. U nekim od tih izdanja objavljeni su i radovi o glazbi i glazbenoj baštini. Kronološki zapisanu to izgleda ovako:

3.1. Zbornik 600 godina Ivanca, Grad Ivanec i Zavod HAZU Varaždin, Ivanec, 1997. U tom zborniku objavljen je jedan rad

3.1.1. Franjo Hrg: *Glazbeni život Ivanca*

3.2. Dada Ruža: Hrvatske pučke misne popijevke iz Međimurje; prema radovima dr. Vinka Žganca priredila za dječje, djevojačke ili ženske glasove. Zavod HAZU Varaždin, posebno izdanje 9. Varaždin 1998.

3.3. Tržišna demokracija u Hrvatskoj – stanje i perspektive, Zbornik radova, 2000. U zborniku je tiskan jedan rad:

3.3.1. Ennio Stipčević: *Starija glazba na novom tržištu (neka promišljanja, neki prijedlozi)*

3.4. Stvaralački potencijali u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske, Zbornik radova 2002. U tom broju dr. sc. Ennio Stipčević tiskao je jedan vrlo interesantan tekst:

3.4.1. Ennio Stipčević: *Proučavanje glazbene baština Varaždina: skladateljski opus Ivana Wenera*

3.5. 300 godina uršulinki u Varaždinu, Zbornik radova, Varaždin 2003. U zborniku su objavljena tri teksta koja prikazuju tek dio bogate arhivske građe vezae za glazbu i glazbenu baštinu. To su:

3.5.1. Stanislav Tuksar: *Rane tiskovine u glazbenoj zbirci Uršulinskog samostana u Varaždinu*

3.5.2. Vjera Katalinić: *Glazbeni arhiv Uršulinskog samostana u Varaždinu*

3.5.3. Ennio Stipčević: *Ivan Werner (1852.-1886.) i njegove skladbe u samostanu uršulinki u Varaždinu*

3.6. Ladislav Šaban, Ostavština za budućnost, Zbornik radova, Varaždin, 2006. U tom zborniku radova tiskane su studije o Ladislavu Šabane izlagane na skupu posvećenu tom veliko istraživaču glazbene beštine:

3.6.1. Erika Krpan: *Predgovor*

3.6.2. Koraljka Kos: *Zov izvora – znanstvena metoda Ladislava Šabana*

- 3.6.3. Ennio Stipčević: *Ladislav Šaban kao povjesničar kulture*
3.6.4. Vedrana Juričić: *Stanje ostavštine Ladislava Šabana*
3.6.5. Jakša Zlatar: *Metodičke osnove klavirske pedagogije Ladislava Šabana*
3.6.6. Emin Armano: *Orgulja u Hrvatskoj kao tema istraživanja Ladislava Šabana*
3.6.7. Nada Bezić: *Upornost starih nesporazuma oko Vatroslava Lisinskog*
3.6.8. Marija Roščić: *Ladislav Šaban – vrstan portretist vremena*
3.6.9. *Bibliografija radova Ladislava Šabana*

ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA

Istraživanja koja smo pregledno prikazali dokumentirani su izraz nastojanja i brige koju Zavod vodi u svojim programskim načelima kad je riječ o glazbi i glazbenoj baštini. Ovaj prilog ima svrhu upozoriti na bogatstvo naše glazbene tradicije ali i da se na jednom mjestu prikaže pregled što je sve o glazbi istraženo i tiskano, te da dade poticaj za nova istraživanja. U razdoblju od 27 godina Zavod je potaknuo mnoge autore da svojim istraživanjima otmu zaboravu bogatu glazbenu baštinu, koja čini nezaobilazan fundus stoljetne tradiciji našeg kraja. Imajući u vidu programske zadatke koje je akad. Andre Mohorovičić zapisao prilikom formiranja našeg Zavoda 1983. ovim prilogom želimo ukazati na važnost istraživanja glazbe i glazbene baštine.

U skladu s programom rada Zavoda i ubuduće ćemo nastaviti ovakvim kraćim prikazima objavljivati djelovanje Zavoda na užim segmentima kulture, gospodarstva, povijesti i sl. kao što smo dali ovaj prikaz o glazbi i glazbenoj baštini.

Literatura

Izdanja Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu.
Ivan Grabar: Dvadeset godina Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije i umjetnosti u Varaždinu 1983.-2003., Varaždin, 2003.
Ljetopisi Hrvatske akademije.
Dokumentacija Zavoda HAZU Varaždin.

SAŽETAK

GLAZBA I GLAZBENA BAŠTINA U IZDANJIMA ZAVODA ZA ZNA NSTVENI RAD HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U VARAŽDINU 1983.- 2009.

Zavod za znanstveni rad Hrvatske akademije u Varaždinu od svog osnutka 1983. posvećuje dužnu pažnju istraživanjima glazbene baštine Varaždina, ali i drugih tema vezanih za glazbu i glazbenike. Prve tekstove nalazimo u zbornika *Varaždin* iz 1983. godine, u kojem su objavljeni radovi sa znanstvenog skupa 1981. u povodu prvog spomena grada Varaždina. Posljednji radove o glazbi nalazimo u zborniku *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina* tiskanog 2009. godine. U 25 godišnjem razdoblju Zavod je u suradnji s Varaždinskim baroknim večerima organizirao 9 znanstvenih skupova na kojima se obrađivala glazbena baština. Okupivši više od 40 autora s gotovo 60 tekstova Zavod u Varaždinu potvrđuje koliko je bogata glazbena baština varaždinskoj kraja. Objavljena istraživanja evidentno su pokazala da je obrađen tek manji dio bogatog glazbenog nasljeđa koje posjeduje Varaždin ali i sjeverozapadna Hrvatska.

Ovim prikazom želi se ukazati na potrebu trajne brige za našu glazbenu baštinu, koju vrijedi istraživati i sačuvati. Ona je sastavni dio našeg bogatog povijesnog nasljeđa.

Glavne riječi: glazbena baština; Varaždin; Zavod Hrvatske akademije Varaždin; Varaždinske barokne večeri; izdavaštvo.

ZUSAMMENFASSUNG

MUSIK UND MUSIKERBE IN DEN PUBLIKATIONEN VOM INSTITUT FÜR WISSENSCHAFTLICHE ARBEIT DER KROATISCHEN AKADEMIE FÜR WISSENSCHAFT UND KUNST IN VARAŽDIN VON 1983 BIS 2009

Das Institut für wissenschaftliche Arbeit bei der Kroatischen Akademie in Varaždin widmet seit seiner Gründung im Jahr 1983 sowohl den Erforschungen des Musikerbes von Varaždin als auch den anderen mit Musik und Musikern verbundenen Themen, die ihnen gebührende Aufmerksamkeit. Die ersten Texte sind in der Sammlung *Varaždin* aus dem Jahr 1983 zu finden, wo die Schriften von der wissenschaftlichen Tagung 1981 anlässlich der erstmaligen Erwähnung der Stadt Varaždin veröffentlicht worden sind. Die letzten Schriften befinden sich in der Sammlung *800 Jahre der freien Königsstadt Varaždin*, gedruckt im Jahre 2009. In dem 25-jährigen Zeitraum hat das Institut in Zusammenarbeit mit den Varaždiner Barockabenden 9 wissenschaftliche Tagungen organisiert, an denen das Musikerbe als das zu bearbeitende Thema an der Tagesordnung stand. Die 40 Autoren mit ihren nahezu 60 Schriften, die das Institut in Varaždin zusammengebracht hat, zeugen davon, wie groß das Reichtum des Musikerbes der varaždiner Umgebung ist. Die veröffentlichten Forschungsarbeiten haben klar gezeigt, dass nur ein kleinerer Teil des umfangreichen Musikerbes bearbeitet wurde, das Varaždin und nordwestlichem Kroatien gehört.

Diese Darstellung hat die Absicht, auf die Notwendigkeit einer dauerhaften Sorge für unser Musikerbe aufmerksam zu machen, das einer weiteren Forschung und Bewahrung wert ist. Es ist ein Bestandteil unseres reichen historischen Erbes.

Schlüsselwörter: Musikerbe; Varaždin; Institut der Kroatischen Akademie Varaždin; Varaždiner Barockabende; Verlegerschaft.